

PERHEAMMATTILAISET JA VÄKIVALTATYÖN RISTIRIIDAT

YTT, vs. yliassistentti Suvi Keskinen

Naistutkimuksen laitos

Tampereen yliopisto

Tutkimukseni perheneuvoloiden väkivaltatyöstä (Keskinen 2005) osoitti, että perheammattilaiset ottavat vakavasti asiakkaiden kertomukset parisuhde- ja perheväkivallasta, puuttuvat monin tavoin väkivaltaan ja tavoittelevat väkivallan katkaisua. Useat tutkimukseen osallistuneet työntekijät olivat käyneet parisuhdeväkivaltaa käsitteleviä koulutuksia ja osa oli (ollut) mukana väkivaltatyötä kehittämissä projekteissa. Silti he myös huomaamattaan toistivat väkivaltaa sivuuttavia ja vastuuta siirtäviä puhetapoja. Tässä esityksessä käsittelem kolmea väkivaltaa sivuuttavaa puhetapaa ja niiden murtamista arkisessa väkivaltatyössä. On kuitenkin hyvä pitää mielessä, että kyseiset puhetavat eivät muodosta koko kuvaa perheammattilaisten väkivaltatyöstä, vaan nostavat esiin väkivaltatyön uusia kysymyksiä ja kehittämisen kohtia.

Tutkimus toteutettiin kahdessa perheneuvolassa ja yhdessä yksityisessä perheterapiayksikössä. Tutkimusaineisto on kerätty havainnoiden ja nauhoittaen asiakastilanteita sekä haastatteleamalla työntekijöitä. Ottaessani yhteyttä perheneuvoloihin kerroin tutkivani parisuhdeväkivaltaa. Käytännössä tutkimus kohdentui miesten naiseen kohdistamaan parisuhdeväkivaltaan ja tähän kytkeytyvää lapsiin kohdistettuun väkivaltaan. Miesten naiseen kohdistama väkivalta muodosti selkeästi suurimman osan perheneuvoloiden työssä kohdattavasta parisuhdeväkivallasta. Naisten käyttämää parisuhdeväkivaltaa tuli tutkimuksen kuluessa esiin vain muutamassa tapauksessa.

Kysymys väkivallankäyttöön liittyvästä vastuusta ja sen paikantumisesta on keskeinen väkivallan katkaisun kannalta. Tutkimissani perheneuvoloissa esiintyi käytäntöjä, joissa kysymys vastuusta jätettiin huomiotta ja keskityttiin etsimään parisuhteen hyviä puolia – puhumaan ”mukavista” ja jännitteitä aiheuttamattomista asioista. Vaikka asiakkaat olivat hakeutuneet avun piiriin juuri väkivaltaongelman takia, käyntien aikana ei puhuttu paljoakaan väkivallasta. Kun väkivallasta puhuttiin, vältettiin kysymystä tekijästä ja vastuusta. Tällaisten käytäntöjen myötä väkivaltaa käyttäneet miehet saattoivat käydä auttamisjärjestelmien piirissä ilman, että he joutuivat puhumaan väkivallasta tai pohtimaan vastuutaan. Esimerkkitapaukseni kuvaa, miten työntekijä yhdessä väkivaltaa kokeneen naisen ja väkivaltaa käyttäneen miehen kanssa rakensi sukupuolitettuja syyllisyyden asetelmia, joissa huomio kiinnittyi naisen toimintaan ennen väkivaltatilannetta. Vasta työntekijän kysymys vastuun paikantumisesta (missä vaiheessa naisen vastuu loppui ja miehen alkoi) muutti asetelmia siten, että kaikki kolme alkoivat pohtia vastuun rajoja.

Väkivaltaa sivuutettiin ja vastuuta siirrettiin perheneuvoloissa myös tavanomaisen parisuhdepuheen yhteydessä. Tällöin korostettiin parisuhteen velvoitteita ja ihanteita huomioimatta aiemmin tapahtuneita väkivaltatekoja. Parisuhde näyttäytyi kompromissien tekemisen ja joustamisen paikkana. Nämä tavoitteet kuvattiin tasapuolisesti ja sukupuolineutraalisti parisuhteen molempien osapuolten tehtäviksi, mutta käytännössä

tavoitteet sukupuolistuivat. Perheneuvoloiden asiakkaina olivat pääsääntöisesti väkivaltaa kokeneet naiset, joille odotuksia kompromissien tekemisestä ja joustamisesta suunnattiin. Naisia muistutettiin myös seksiin liittyvistä velvollisuuksista sivuuttaen heidän väkivallankokemuksensa. Tämänäköisiä puhetapoja voidaan haastaa ja murtaa siirtämällä huomio väkivallan seurauksiin, valtasuhteiden rakentumiseen parisuhteessa ja tukemalla naisten oikeutta pitää kiinni omista lähtökohdistaan.

Väkivalta hävisi perheneuvoloiden keskusteluissa välillä myös käsiteltäessä väkivaltaa käyttäneiden miesten isyyttä. Olen nimittänyt ”mahdollisuuksien isyydeksi” puhetapaa, jossa keskitytään isyyden mahdollisuuksiin ja isäsuhteen tärkeyteen riippumatta kyseisten isien teoista ja konkreettisen isyyden toteutumisesta. Yhteiskunnassamme yleisen, miehiä isyyteen kannustavan positiivisen isyyspuheen voi nähdä muodostavan sen kulttuurisen taustan, jolle tällaiset käytännöt perheneuvoloissa rakentuvat. Tällöin ajatus abstraktista isyydestä (millaista isyys voisi olla) nousee etusijalle ja toteutuneen isyyden analyysi jää vähemmälle huomiolle. Näitä puhetapoja voidaan kyseenalaistaa kiinnittämällä huomio yksittäiseen, konkreettiseen isyyden toteutumiseen ja väkivallan osuuteen siinä. Tällaista puhetapaa voidaan myös rikkoa tuomalla esiin ja asettamalla väkivaltaa käyttäneet miehet pohtimaan väkivallan merkitystä ja seurauksia lasten kannalta. Perheneuvoloista löytyi käytäntöjä, joissa käsiteltiin väkivaltaa käyttäneiden miesten kanssa heidän vastuutaan isinä (ei vain parisuhteen osapuolina) ja pohdittiin lasten tilannetta.

Kirjallisuus:

Keskinen, Suvi (2005): Perheammattilaiset ja väkivaltatyön ristiriidat. Tampere University Press, Tampere.